

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА СОБІВАРТІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА

Розвиток сучасного м'ясного скотарства орієнтований на інтенсивний характер, тому вимагає більш кардинальних заходів щодо відновлення. Тому на сучасному етапі надзвичайно актуальною залишається проблема збільшення м'ясного поголів'я та продуктивності ВРХ у сільськогосподарських підприємствах, застосовуючи організаційно-економічний механізм відродження галузі на основі концентрації та інтенсифікації [1].

Таблиця 1

Вплив концентрації поголів'я на ефективність виробництва м'яса ВРХ в сільськогосподарських підприємствах Сумської області в 2013 р.

Показники	Поголів'я тварин, гол.			
	I до 299 голів	II від 300 до 599 голів	III від 600 до 999 голів	IV більше 1000 голів
Кількість підприємств, од.	5	22	56	11
Поголів'я (в середньому на 1 підприємство), гол.	178	450	789	1478
Приріст 1 голови ВРХ, ц	66,5	73,3	81,4	79,5
Виробництво приросту ВРХ на 1 господарство, ц	273,2	454,4	632,2	866,6
Середньодобовий приріст, г	430	455	488	715
Витрати праці на середньорічну голову, люд.-год/ц	132,6	120,5	84,4	112,5
Витрати кормів на 1 ц приросту, ц.корм.од	22,5	18,1	10,4	17,0
Повна собівартість 1 ц приросту, грн	1950,0	1946,9	1855,8	1730,4
Витрати на середньорічну голову, грн	2355,5	2522,8	2976,3	3524,6
Ціна реалізації, грн/ц	1352,3	1453,5	1455,0	1527,3
Отримано прибутку: -на 1 ц приросту, грн -на 1 середньорічну голову, грн.	-597,7	-493,4	-400,8	-203,1
Рентабельність, %	-30,6	-25,3	-21,6	-11,7

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Сумській області

Аналізуючи наведені дані, що із зростанням середньодобових приростів знижується собівартість відгодівлі тварин, одночасно підвищується витрати на утримання середньорічного поголів'я та ціни реалізації їх живої маси. Якщо на підприємствах із середньорічним поголів'ям до 299 голів собівартість центнера приросту живої маси становить в середньому 1950 грн, то в групі із середньорічним поголів'ям понад 1000 голів собівартість приросту складає 1730,4 грн. При цьому також більш високі середньодобові прирости отримують сільськогосподарські підприємства з підвищеною концентрацією поголів'я.

Собівартість є в даному випадку основним показником конкурентоспроможності підприємств, бо зменшення цього показника в умовах невисокої закупівельної ціни на м'ясо ВРХ є запорукою виживання.

Проте, рівень собівартості приросту ВРХ залежить від системи факторів. Вплив деяких із них на виробничу собівартість 1 ц приросту ВРХ (у) досліджувався на прикладі 156 сільськогосподарських підприємств Сумської області з використанням кореляційно-регресійного аналізу. Для цього були відібрані наступні фактори:

x_1 - середньодобовий приріст ВРХ, г.;

x_2 - затрати праці на 1 ц. приросту, люд.-год.;

x_3 - затрати корму на 1 ц. приросту, ц. корм. од.

x_4 – частка витрат на корми в структурі собівартості, %

Одержана кореляційна залежність собівартості 1 ц приросту ВРХ від відібраних факторів має вигляд:

$$y_x = 344,5 - 0,883x_1 + 5,343x_2 + 7,211x_3 + 11,542x_4.$$

$$R = 0,63.$$

Отже, проведені дослідження вказують, що для зниження собівартості приросту ВРХ та підвищення економічної ефективності галузі скотарства першочерговими завданнями є: підвищення продуктивності тварин та зниження витрат на корми. Це означає, що слід раціонально підходити до створення збалансованої системи годівлі тварин, яка забезпечить потреби тварин та буде економічно вигідною для підприємства.

Згідно результатів кореляційно-регресійного аналізу залежності виробничої собівартості 1 ц приросту ВРХ від площі під кормовими культурами по підприємствах, що увійшли в групи з визначеною кількістю поголів'я ВРХ було виявлено, що зв'язок між собівартістю та площею під кормовими культурами в сільськогосподарських підприємствах з поголів'ям до 99 голів та понад 500 голів ВРХ є найщільнішим, лише з тією різницею, що в першій із зазначених груп ця залежність проявляється у збільшенні собівартості при розширенні площі кормових культур, а в іншій групі – цей зв'язок носить обернений характер, що й свідчить про доцільність проведення власного кормовиробництва. Слід зазначити, що саме ці підприємства є основними товаровиробниками в галузі м'ясного скотарства в Сумській області та забезпечують ринок 60% продукції.

При розрахунку маржинального доходу було виявлено, що ціна закупівлі сировини переробними підприємствами не покриває навіть змінних витрат, тому обсяг беззбиткового виробництва в галузі м'ясного скотарства значно вища фактичного обсягу виробництва.

Метод маржинального доходу побудований на тезі, що зі зростанням обсягу реалізації умовно-постійні витрати на одиницю продукції зменшуються. Рівень збитковості виробництва м'яса ВРХ надто високий. Навіть державна підтримка не змогла нівелювати його. Через низьку реалізаційну ціну, яку встановлюють переробні підприємства, сільськогосподарські підприємства змушені відмовлятися від вирощування ВРХ. Саме тому головним завданням державної підтримки є формування цінової політики (як це було зроблено з молоком), забезпечення раціональних відносин між виробництвом і переробкою, ліквідування тіньових збутових схем тощо.

Одним із більш вагомих заходів підтримки скотарства є підтримка крупнотоварного виробництва, що передбачає часткове відшкодування вартості будівництва (або реконструкції) тваринницьких ферм і комплексів. На такі цілі в державному бюджеті минулого року виділялося 500 млн.грн. Механізм отримання та використання компенсаційних коштів схвалений урядовою Постановою №900 від 4 жовтня 2011 року. За цим нормативним документом бюджетні субсидії виділятимуться на відшкодування до 50% вартості (без урахування ПДВ) завершених у 2009-2011 роках етапів будівництва (або реконструкції) ферм і комплексів. Основною умовою для отримання державної підтримки є досягнення мінімального рівня потужності об'єктів. У таких фермах мають утримувати не менше 500 голів великої рогатої худоби, з яких понад 300 голів - корови.

За підсумками минулого року за цією програмою виділялися кошти 20 суб'єктам господарювання у розмірі 226 млн. грн, що дало можливість частково відшкодувати вартість побудованих та реконструйованих тваринницьких ферм і комплексів, у тому числі молочнотоварних ферм на 1987 корів. За інформацією регіонів торік побудовано 26 об'єктів, з них у галузі скотарства - 25; реконструйовано 95 об'єктів, у тому числі в галузі скотарства – 86 [2].

Отже, проведення цілеспрямованої роботи щодо визначених напрямів розвитку галузі забезпечить створення сприятливого інвестиційного середовища, її стабільне функціонування, досягнення оптимального рівня насиченості внутрішнього ринку якісною продукцією.

Література:

1. Окопний О. М. Відродження тваринництва в Україні та напрями його розвитку / О. М. Окопний // Економіка АПК. - 2005. - №5. - С. 8-14
2. Сайт Держкомстату та Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: minagro.gov.ua